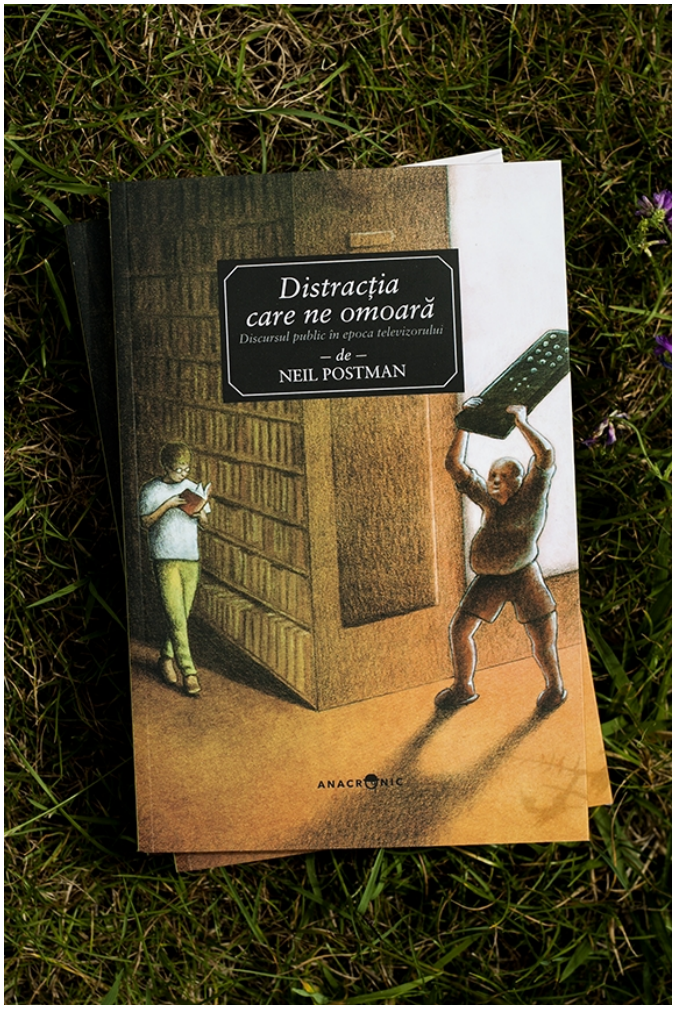
Scris de Ninel Ganea
Duminică, 04 Septembrie 2016 22:15

Nu cu foarte mult timp în urmă un filosof pop al țării noastre recomanda ca în fiecare cătun din România să fie trimis un calculator de către guvern pentru ca elevii să intre în contact cu tehnologia, să-și desăvârșească educația și să contribuie la progresul patriei. Acest lucru s-a întâmplat astăzi, chiar dacă fără ajutorul statului. În zilele noastre nu cred să mai existe un școlar care să nu beneficieze de un calculator, fie el încorporat în telefon sau tabletă. Doar că, în loc să aducă vreun beneficiu în desăvârșirea copiilor, noua tehnologie i-a familiarizat rapid cu pornografia, jocurile violente, rețelele sociale și obscenități.

Într-un sat unde ajung destul de des am putut observa cum străzile, altădată populate cu copii, au devenit treptat goale. Un băiețel stingher mi-a explicat că toți prietenii lui stau în casă cu telefoanele. Ceea ce făcea și el, de regulă, după cum mi-a mărturisit fără remușcări.

Eșecul predictibil al strategiei de informatizare a copiilor și educației, nu a stăvilit entuziasmul pentru adoptarea rapidă a tehnologiei. Cursurile la facultăți au suporturi video, power pointul ține loc de explicații, mailurile și grupurile pe rețele au înlocuit întâlnirile personale, iar elevii și

studenții devin din ce în mai slab pregătiți.

Un profesor de la o facultate bucureșteană îmi povestea amar că până mai anul trecut, nu era nevoit să ia măsuri drastice pentru a impune disciplina în cadrul cursului și seminarului pe care le ținea. Astăzi, însă, spune el, elevii își folosesc telefoanele dezinvolți în timpul orelor și se simt ultragiați când cineva le interzice asta. Mai mult, nici ședințele de catedră nu sunt scutite de prezența tehnologiei, iar atenția se destramă înainte de a începe orice discuție.

Pentru cine citește o carte ca " Distracția care ne omoară ", de Neal Postman, toate aceste lucruri nu sunt nici pe departe ieșite din comun. Postman vorbește în excelentul său volum despre efectele televiziunii, dar concluziile sale se aplică poate chiar mai bine la noile media care au invadat lumea. Ideea de bază a lui Postman este că tehnologia nu este nici pe departe neutră, ci vine inevitabil cu un set de presupoziții despre lume, despre om, ect. Iar presupozițiile își spun întotdeauna cuvântul indiferent de durată.

"A nu fi conștient că o tehnologie vine la pachet cu un program de schimbări sociale, a susține că tehnologia este neutră, a presupune că tehnologia este prietena culturii, sunt, în zilele noastre, nici mai mult, nici mai puțin decât mostre de prostie". Chiar dacă aceste presupoziții nu sunt întotdeauna ușor de identificat, consecințele lor ar trebui să fie decelate de oricine încearcă să își păstreze normalitatea.

Ca să rămânem strict la domeniul educației și la interacțiunea dintre tehnologie și educație, iată cam cum vede Postman rolul ideilor subiacente în pledoaria pentru o lume digitală: "Cercetând literatura educațională, veți găsi uneori afirmația că copiii vor învăța cel mai bine atunci când sunt interesați de ceea ce învață. Veți găsi afirmația – Plato și Dewey au subliniat-o - că rațiunea este cultivată cel mai bine atunci când este înrădăcinată într-o bază emoțională solidă. Veți găsi și afirmația că învățătura este înlesnită atunci când profesorul este iubitor și blând. Dar nimeni nu a spus sau insinuat vreodată că învățătura de bază se poate dobândi efectiv, durabil și real atunci când educația este divertisment. Filosofii educației au plecat de la premisa că procesul de culturalizare este unul dificil, pentru că implică în mod necesar impunerea anumitor constrângeri". Or, dacă este ceva de care părinții și educatorii emancipați refuză să audă astăzi este constrângerea sub orice formă a celor mici. Iar în acest context prezența televiziunii și a calculatorului le vine ca o justificare mănușă, deoarece îi scapă de responsabilitate, le oferă spațiu de mișcare și le calmează conștiința că au făcut ceea ce trebuia pentru copilul lor. În fond, doar asta spun într-o formă sau alta toate teoriile de parenting contemporane…

Contraargumentul previzibil la o astfel de interpretare a tehnologiei țintește ubicuitatea digitalului și imposibilitatea practică de a scăpa de sub domnia tehnologică. În fond, chiar și articolul acesta este scris la un calculator, urcat pe un blog, diseminat pe o rețea socială șamd. Nu am să contest acest lucru. Însă, rezolvarea problemei, pe care Postman o lasă, deloc neîntâmplător în suspsans, nu constă în a arunca televizorul și calculatorul pe geam, ci a trece la o filozofie și o viață care să facă astfel de practici futile. Într-o casă în care oamenii citesc, televizorul e inutil. Într-o casă în care oamenii petrec timp împreună, telefoanele sunt accesorii. Într-o casă în care oamenii se roagă, calculatorul va fi doar un instrument printre altele. Toate acestea pot părea idealiste și sunt într-o oarecare măsură, dar ele trebuie însoțite și de înțelegerea faptului că anumite tentații și tehnologii sunt mult prea puternice pentru om, iar costurile nu sunt deloc neglijabile. Ca să reluăm un exemplu al filosofului libertarian David Friedman, el argumenta convingător, în opinia mea, că nu-și cumpără mașină, chiar dacă l-ar ajuta pe o vreme ploioasă, deoarece ar fi tentat să o folosească apoi și în restul timpului, și astfel nu ar mai face niciun fel de mișcare. Potrivit lui Friedman, adevărata raționalitate umană presupune tocmai a ține seama de limitele sale, ceea ce, în trecăt fie spus, foarte puțini dintre noi reușim.

Așadar, soluția în fața asaltului tehnologic nu este deloc simplă, în special pentru că presupune o renunțare la confort și o reorientare existențială de amploare, în condițiile date. Nu puțini, de altfel, sunt cei care vorbesc despre anxietatea provocată de despărțirea de televizor. Dar asta nu înseamnă că oamenii sunt condamnați irevocabil la videodrom.